

Atskaite par dalību COPA – COGECA un EK darba grupā

Olas un putnu gaļa

27.-27. novembris 2017. Briselē

Darba grupas sanāksmē piedalījās LOSP eksperte Solvita Gulbe

Darbagrupā skatītie jautājumi:

1. Tirgus situācija
2. Mārketinga standarti
3. Tirgus piekļuve
4. Dzīvnieku veselība
5. Dzīvnieku labturība
6. Citi jautājumi

1. Tirgus situācija

Mājputnu gaļas tirgus situācija ir stabila, bet cenas ir zemas. Sagaidāms, ka kopējie gaļas apjomi samazināsies. Tirgus cena tītaru gaļai samazinājusies. Vienīgā valsts, kurā palielinās tītara gaļas apjomi ir Polija.

Vairākas dalībvalstis pauž bažas par importu no Ukrainas. Polijas pārstāvis norāda, ka ir Ukraina ir izveidojusi mājputnu gaļas kompāniju Polijā, caur kuru Eiropā noteikti ieplūdis putnu gaļa.

Vācija: ir svarīga Dienvidāfrikas tirgus atvēršana, lai var uzsākt eksportu uz šo valsti.

Itālija: patērētāji arvien vairāk sāk pievērst uzmanību antibiotiku izmantošanai putnkopībā, vēlas, lai produktos to nebūtu vispār. Ko Eiropa iesāks šajā jautājumā?

EK pārstāvis atbild: Ir izveidota sistēma, vairākās valstīs ieviesti nacionālie plāni. Kādā no nākamajām grupām DG SANTE pārstāvis varētu nokomentēt, kāda ir situācija.

Olu tirgus palielinās, novērojama stabilitāte, kaut arī bija kritums 8-10%, jo ES liela daļa putnu neražoja kādu periodu. Šobrīd augstās olu cenas veicinājušas ražošanu. Eksperti uzskata, ka tāpēc nākamgad gaidāms 3% olu ražošanas apjomu pieaugums. Turēšana - uzlabotie būri (*Enriched cages*) 55.9%, alternatīvās sistēmas 44%, t.sk. bio zem 5%.

Inkubācijas olas: stabila situācija.

Visvairāk no putnu gripas cieta valstis, kurās izteikta *free range* jeb brīvā vistu turēšana, vislielākā negatīvā ietekme uz tirgu – Īrija, Lielbritānija, Vācija.

Pieaudzis ievietoto putnu skaits 2017.gadā, paredzams ražošanas apjomu pieaugums nākamā gada sākumā.

Olu sektorā augustā, pēc fipronila skandāla, sākās straujš olu cenu kāpums, kas tagad novembra beigās sāk stabilizēties. Cenas pieaugušas arī ASV, Indijā un ES, samazinājušās Brazīlijā. Cenas ir augstas ne tikai olām, bet arī olu produktiem.

No Ukrainas bija liels imports 2016.gadā, no 2017.gada janvāra līdz septembrim imports no Ukrainas samazinājies, bet tas palielināsies oktobrī. Palielinājies olu imports no ASV.

Paredzams, ka nākotnē Ukraina būs nopietns olu tirdzniecības partneris.

Eksports. Kritums par 11.2% laika posmā no janvāra līdz septembrim. Palielinājies albumīna eksports uz Japānu, atgriezies eksporta tirgus, tas priecē. Pieaug inkubācijas olu un diennakti vecu cāļu tirgus, samazinājies eksports uz Krieviju, Krievija veic lielas investīcijas olu ražošanā.

Itālija: legūst tikai tie, kas pārdod SPOTā, tie, kuri darbojas integrētās piegādes ķēdēs, nekādu cenu pieaugumu neizjūt. Lielveikali nemaksā vairāk. Trūkst BIO olu.

Spānija: Mūsu ražotāji balsta datus uz dējējvistu datiem, kā var paredzēt nākotnes datus, ja tikai 1/3 daļa valstu dod datus – nav iespējams sagatavot kvalitatīvu prognozi. Lūdzu pieņemt mērus, jo jau 3 gadus nav pietiekamu datu.

Itālija: 25% kritums putnu gripas un fipronila dēļ, darbu zaudējuši fermeri. ES jāveido sociālo garantiju sistēma zemniekiem, kuri zaudē darbu šādos gadījumos. Daudzi strādnieki zaudējuši darbu rūpnīcās.

EK pārstāvis atbild: Augstā cena noteikti nav pozitīvais rādītājs šajā situācijā, jo arī izejvielas jāpērk dārgi. Sociālie aspekti, protams, ir svarīgi. Eiropas līmenī fipronila dēļ nav novērots liels patērētāju uzticības kritums.

Eiropas Vides birojs *EEB/BEE*: Esam priecīgi, ka palielinās pieprasījums pēc *free range* olām. No visām *free range* vistām reāli ārā iziet tikai ~3%. Jamainās, lai sasniegtu tiešām īstu progresu.

COPA-COGECA darba grupas vadītājs: Jāveicina informācijas apmaiņa. Mēs ļoti uztraucamies par to, kāda ir ietekme uz fermeriem. Zemes cenas ir augstas, ražotājus tas ietekmē, nav redzams īpašs ieņēmumu pieaugums. Veterināro līdzekļu pieejamība ir apgrūtināta, pasargāt mājputnus no draudiem kļūst arvien grūtāk.

EK pārstāvis atbild: *Free range* definīcija – mums ir mārketinga standarti, un tie tiks pārskatīti. Tiek domāts par to, ka vajag dziļāk norādīt produktu sastāvdaļu izcelsmes vietu, bet nav plānota prasība norādīt olu turēšanas veidu produktiem, bet to var darīt brīvprātīgi, kas jau redzams pārdošanā. DG SANTE strādā pie paziņošanas sistēmu pilnveidošanas tādiem gadījumiem kā fipronils, ir gūta mācība.

Dānija: Ir jāsaprot, ka zemes platībai nav sakara ar labturību, to parāda fipronila skandāls u.tml. Dānijā lielākā daļa putnu iet ārā katru dienu.

Komisijas vadītājs: Atbilde uz komentāru, ka 3% *free range* vistu tikai iet ārā, Lielbritānijā bija pētījums ar *free range* vistām, kur noskaidrots, ka pie izvēles, 90% iet ārā, bet uzturas dažādi, tas atkarīgs no putna. Lielākā daļa putnu izvēlas palikt tuvu novietnei.

Pasaules graudu cenu apskats: 2016. gadā kviešu ražas rekords. Aug patēriņš. 2017.gada prognozes – Krievijā rekordraža. Kukurūza – 2016.gadā ražas rekords, pieprasījums tāpat kā kviešiem aug. Ķīna spēlē nopietnu lomu – lieli uzkrājumi, augstas cenas. Brazīlijā rekordražas.

Cenas: Kviešiem jūlijā lēciens uz augšu, kukurūza stabili, miežiem pieaugums. Pāriet no kukurūzas uz soju.

Ražas: Baltijas valstīs ļoti slikta miežu raža – apbēdināja. Kviešiem samazinājušās kopējās platības. Soja pasaulē kopumā samazinājusies, bet tendence rāda, ka sojas patēriņš un arī ražošanas apjomi katru gadu pieaug. Rapsis nedaudz pieaudzis apjoms, aug pieprasījums.

2. Mārketinga standarti

Sekretariāts informē, ka EK apstiprinātā *free range* olu marķējuma saglabāšana, putniem atrodoties kūtī, kad visai putnu grupai vienlaicīgi liegta pieeja āra platībām, pagarināta no 12 līdz 16 nedēļām. Vairs nav atkarīgs, no reģiona u.tml. Neattiecas uz tajā brīdī tukšām mītnēm, piemēram. Plānots šo attiecināt arī uz putniem, no kuriem iegūst gaļu.

Ir ieguldīts liels darbs, lai nonāktu tur, kur tagad esam šajā jautājumā.

3. Tirgus piekļuve

Dienvidāfrika - veikta tirgus izpēte. Ļoti skaidri tiek parādīts, ka ES nav graužošanas ietekmes uz DĀ tirgu.

Pārtikas krāpšanās skandāli Brazīlijā. 17.martā ES delegācija bija Brazīlijā. Visas iesaistītās fermas jāpārbauda, visai gaļai uz robežas jātiek pārbaudītai, jāveic analīzes – mikrobioloģiskie kritēriji, piemēram, Salmonella, bet arī citi faktori. Tika konstatēta salmonella un citas vielas. Ir pieejams ziņojums par rezultātiem un par ieviestajiem papildus kontroles pasākumiem. Ir atcelts zirgu gaļas imports, jaunām kompānijām ir aizliegts imports. Brazīlijas kontroles institūcijām ir jāsniedz atskaite, kas ir izdarīts līdz janvārim.

Spānija: Cik daudz no noraidītajām kravām, bija putnu gaļa?

EK pārstāvis atbild: Nav tādu datu.

COPA-COGECA darba grupas vadītājs: Šis gadījums ar Brazīliju liek domāt par *MERCOSUR* līgumu nākotnē. Vai tiek pārbaudītas novietnes, kas notiek ar antibiotiku lietošanu, kāda ir pārtikas drošība? Brazīlija neimportē no Eiropas. Mums jādomā par marķējumu.

EK pārstāvis atbild: Labturības prasības ir svarīgas. Mēs gribam, lai pēc *MERCOSUR* līguma parakstīšanas nebūtu tādu problēmu kā putnu gripa. Tad varēsim kopā cīnīties pret antimikrobiālo rezistenci. Galvenais mērķis ir nodrošināt cilvēku veselību abām pusēm, tas teikts 1.punktā, tas atšķiras no WTO līguma.

Ukraina (Martin SZENTIVANY) – ir prezentācija *EU poultry imports from Ukraine*. Ukrainai ir trīs importa režīmi. 1) Speciālās Ukrainas kvotas (TRQs), 2) trešo valstu kvotas, 3) Imports bez kvotas ar nodevām. Ukrainu gaļas eksports pārsniedz importu. Importa apjomi palielinājušies no 2014.gada. Ukraina šobrīd ir galvenais putnu gaļas importētājs no ES.

Dānija: Ieteikums negaidīt ilgi un neakceptēt to, ja ienāk vairāk par kvotām. 20 000 t tiek ievestas bez muitas, tas ir tirgū. Nedrīkstam pieļaut spēles.

EK pārstāvja atbilde: Kad konstatējam uzreiz reaģējam. Šonedēļ problēma ir darba kārtībā. Tiks vērtēts, vai dalībvalstu muitas tiek galā un neielaiž šādus produktus ES.

COPA-COGECA darba grupas vadītājs: Mēs prasām Ukrainu ievērot labturības prasības, bet kas notiek, nav atbildes. Kā tiek audzēti putni? Mēs nedrīkstam importēt produktus, ja neesam pārliecināti, ka tiek ievēroti tie paši standarti. Jābrauc un jāskatās novietnes un kautuves uz vietas. Cik putnu uz kv.m. tiek turēti.

Polija: Kur tiek vesta gaļa – pārstrādei, tirdzniecībai. Kā tiek marķēta? Ir aizdomas, ka gaļa ienāk tiešajai tirdzniecībai.

EK pārstāvja atbilde: Gaļa ienāk tālākai pārstrādei pēc ES prasībām.

EUWEP (Eiropas Olu, olu produktu, mājputnu un medījumu gaļas vairumtirgotāju apvienība) prezentācija *Competitiveness of the EU Egg Sector* (EUWEP – Marks Viljams) – ES ir ieviesusi augstākus labturības standartus, esam attiekušies no parastajiem daudznodalījumu būriem jeb *battery cages*, ir uzlabotie būri un alternatīvās sistēmas.

Priekšlikumi WTO – palielināt uz ES ievestiem produktiem par 50% importa tarifus. ASV, Argentīna un Indija nevar ievest galda olas, jo nav salmonellas kontroles. Vislētākā ražotāja ES ir Polija, visdārgākā Dānija. ES likumdošana ražotājam izmaksā par 16% vairāk nekā citām valstīm, kas neievēro tādus standartus. ASV šur tur sāk ieviest, bet nav federālas (kopējas) likumdošanas. Olu sektorā zaudēta konkurētspēja. ES pilsoņi izvēlējās attiekties no *battery cages*, jo tas ir nežēlīgi, bet tai pat laikā ievadam produktus no valstīm ar zemākām prasībām! Visām importētājām valstīm ir jāievēro ES augstie standarti – pārtikas drošība, labturība utt. Fair trade nevis Free trade! Mēs nebaidāmies no konkurences, bet vēlamies godīgu konkurenci.

Eiropas Vides birojs *EEB/BEE*: izsaka atbalstu tādām lēmumiem. Dzīvi dzīvnieki nevar būt brīvās tirdzniecības pamats. Jāņem vērā ietekme uz vidi. Ja prasīs labākus standartus, tad citas valstis prasīs lielākas kvotas, bet tas nebūs godīgi pret ražotājiem.

EK pārstāvja atbilde: Pēc WTO prasībām var prasīt ievērot vides prasības, bet ne labturības prasības. Uzskata, ka ne vienmēr pretī tiktu prasītas lielākas kvotas, būtu varbūt citas pretprasības. Mēs visi kā pilsoņi iegūstam no tirdzniecības, ir citi sektori, kas ES pelna no fair trade.

COPA-COGECA darba grupas vadītājs: Cilvēki arvien vairāk patērē gatavotu ēdienu, vajadzīgs detalizētāks marķējums, lai aizsargātu patērētājus.

4. Dzīvnieku veselība

Putnu gripa: pēc 2017.gada jūlija uzliesmojumi bijuši tikai Bulgārijā un Itālijā. 2017.gada novembris, kopumā Lietuvā ir bijuši 2 uzliesmojumi savvaļas putniem kopš 2016.gada oktobra. Šobrīd notiek migrācija uz dienvidiem, redzēsim, ko tas nesīs. Itālijas ziemeļu daļā no jūlija līdz novembrim bijuši 65 uzliesmojumi. Itālijā ir izveidota liela zona kā papildus aizsardzības līdzeklis. Bulgārijā pēdējais uzliesmojums pēc 17.10.2017. neizskatās pēc epidēmiska uzliesmojuma.

Kā vīruss izdzīvo vasarā, kur tas saglabājas – putnos, vidē? Vai 2017/2018 atgriezīsies H5N8 HPAI? Vīrus izplatījies uz dienvidiem no ekvatora 2017.gadā, skarti jau 3 kontinenti.

H5N6 vīrus nepāriet uz savvaļas putniem, vai to var pārvadāt – jautājums? H7N9 konstatēts cilvēkiem.

Dzīvnieku draugi: Kā tiks nodrošināta labturība dzīvniekiem, kas ilgstoši tiks turēti iekšā putnu gripas dēļ – saules gaisma u.c.

EK pārstāvja atbilde: Grūti atbildēt, jo svarīgi saglabāt dzīvnieku veselību, jo slimības dēļ tie arī cieš. No dzīvnieku veselības viedokļa gribam redzēt, lai dzīvnieki tiktu pasargāti, katra veterināra atbildība tā varētu būt. Protams, jāpalielina biodrošība.

CELCAA: Vai var samazināt putnu gripas riskus?

EK pārstāvja atbilde: Biodrošības likumdošana gada sākumā tika papildināta, arī apziņošanas sistēma, lai ātri varētu detektēt gadījumus. Puse no panākumiem cīņā ar putnu gripu ir ātra detektēšana, tālākas izplatīšanās novēršana. Jāņem vērā riska periodi, kad vajag pievērst uzmanību biodrošības pasākumiem pastiprināti. Liela daļa putnu tika inficēti arī tad, ja tika turēti

iekšā. Vakcinācijas jautājums joprojām jārisina. Ļoti bieži operacionālās izmaksas var būt ļoti augstas pat mazās novietnēs, bet izplatīšanās risks atkarīgs no šo saimniecību struktūras.

COPA-COGECA darba grupas vadītājs: Mums jāievieš visi pasākumi Francijā, kā arī citās valstīs. Vakar dalībvalstis apstiprināja, ka cilvēki saprot, ka jāierobežo putnu iešana ārā. Mums nepieciešama cita pieeja tirgu aizvēršanai putnu gripas gadījumos, nevajag slēgt visai valstij pieeju eksporta tirgiem šādos gadījumos.

Vācija: Nedrīkst būt nekādi izņēmumi, jādara viss, lai apkarotu putnu gripu.

Spānija: Iepriekš tika minēts, ka fipronils nav ietekmējis patērētājus, bet tagad ziņās izskan, ka pelnām ļoti daudz. Tiek radīts negatīvs tēls, jābūt iespējai atbalstīt putnu gaļas sektoru ar popularizēšanas kampaņām.

Eiropas Vides birojs *EEB/BEE*: Labākais risinājums būtu ziemas dārzi dzīvnieku labturībai, tos jāveido sistemātiski, to platību nedrīkst iekļaut kopējās platības aprēķinos, cik putnus pieļaujams turēt novietnē.

EK pārstāvja atbilde: Nav īsti jautājums par putnu gripu.

COPA- COGECA darba grupas vadītājs: Par ziemas dārziem tiek diskutēti ar EK jau daudzus mēnešus. Jānodrošina, lai cilvēkiem bīstamais vīrusu veids netiktu atnests uz Eiropu. Ja būs šādi uzliesmojumi Eiropā, tad gan būs lielas problēmas ar patērētāju uzticību. Visiem sektoriem jāstrādā kopā, lai novērstu šādus draudus. Labākais veids kā pasargāties no slimībām ir preventīvie pasākumi.

Ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/dashboards/eggs-dashboard_en.pdf

CELCAA: Vai ir pavirzījies jautājums par ierobežojumiem, ja skarti tikai savvaļas putni? Valstis, kas ierobežo tirdzniecību šādos gadījumos, pārkāpj starptautiskos noteikumus.

EK pārstāvja atbilde: Nezina, vai kāda valsts ierobežojusi tirgu šāda iemesla dēļ.

Vācija: Vācijā ir zemi patogēnā putnu gripa un tikai mazā fermā konstatēta. Zemi patogēnās putnu gripas gadījumos, cik zināms, putni ir nokauti un apēsti, kāpēc tad ir tādi ierobežojumi.

EK pārstāvja atbilde: Lūdzu atsūtīt vairāk informācijas par Vācijas gadījumu.

CELCAA: Svarīgi atgriezties Dienvidāfrikas tirgū, kā būs ar reģionalizāciju? Dienvidāfrika akceptējusi ASV reģionalizāciju

EK pārstāvja atbilde: Nav informācijas, noskaidros.

EK pārstāvja atbilde: Tiks vairāk strādāts OIE darba grupā pie jautājuma par LPAI un HPAI, arī ietekmē uz tirdzniecību. Visi jautājumi tiks ņemti vērā darba grupā.

5. Dzīvnieku labturība

Informācija par Ukrainas dzīvnieku labturības prasību pielāgošanu ES prasībām. Eksperti Ukrainā palīdz pielāgot SPS ES prasībām, iet lēnāk nekā bija paredzēts.

COPA-COGECA pārstāvis: Kad ir jaunais termiņš Ukrainai?

EK pārstāvja atbilde: Bija jau jāizdara pagājušā gadā, tagad atlikts uz 2018. Dzīvnieku labturības prasības, transportēšana.

Spānija: "Paldies", ka esat tik pretimnākoši pret citu valstu ražotājiem. Bet pret saviem ražotājiem ir cita attieksme. Mums jācīnās vienā tirgū. Kā mēs aizsargājam savus ražotājus?

COPA-COGECA pārstāvis: Arvien vairāk tirdzniecības līgumu, nāk jauni importētāji, bet eksporta tirgi ir aizvērti.

COPA- COGECA darba grupas vadītājs: Pirms vairākiem gadiem Ukrainai tika izrādīts atbalsts, bet tas nav godīgi atlikt prasību ieviešanu. Jāsniedz EK CDG grupas viedoklis šajā jautājumā.

EK pārstāvja tēlde: Es piekrītu. Ukraina ir vienīgā valsts, kas pati ir piekritusi pielāgoties ES prasībām, EK ir piespiedusi Ukrainu rīkoties pēc iespējas ātrāk.

COPA- COGECA darba grupas vadītājs: Tā arī īsti nesaņēmu atbildi. ES šāda krāpniecība nebūtu iespējama.

6. Citi jautājumi

Prezentācija *Kipster Farm*

Maurits GROEN (Nīderlande) - Kipster farm ir revolucionāra saimniecība. 70% zemes tiek izmantota dzīvnieku barības ražošanai. Putniem ir instinkts slēpties, jo putnu izcelme ir mežā. Putniem nepatīk pārāk lielas platības, tiem ir agrarofobija no lielām platībām. Šajā fermā ir 9 putni uz kv.m., tiem ir iespēja iziet ārā un tikt atpakaļ, ja tie vēlas. Šādā veidā tiem pietiek gaismas un gaisa. Putniem pieejamā laukumā ir koki un smiltis, kur pērties. Izmanto gaisa attīrīšanas tehnikas, divās pakāpēs attīra gaisu. 1.pakāpe, kur putni dzīvo, jo piesārņots gaiss nav labs arī putniem. Sākuši mērīt attīrīto gaisu. Ir pārlicība, ka iznākošais gaiss būs tīrāks nekā pie šosejas. Fermu uzbūvēja 5 mēnešos, uz jumta 1097 saules paneļi, jumtā logi, kas ielaiž gaismu. 60% no enerģijas nodod tīklā. Audzē gaiļus, jo uzskata, ka gaļas kvalitāte ir labāka nekā broileriem, tam gan vajadzīgs mārketingu. Fermā ir optimālas labturības prasības. Dizains izstrādāts kopā ar zinātniekiem. Arī barība būs īpaša, katru pusgadu mērīs rezultātus. Izmantos open book, ja barības cenas samazināsies, samazinās olu cenu, ja palielināsies, olas būs dārgākas. Pieeja – visi cipari redzami, ēkas un iekārtu amortizācija. Iepakojums gaisa burbuļos, kas ir videi draudzīgāk.

Atskaiti sagatavoja eksperte

Solvita Gulbe

LATVIJAS LAUKU
KONSULTĀCIJU UN
IZGLĪTĪBAS CENTRS

Zemkopības ministrija